

JAN NERUDA - POVÍDKY MALOSTRANSKÉ

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

soubor povídek (próza, epika)

Literární směr:

poprvé vydáno r. 1877 (jednotlivé povídky vycházely samostatně v časopisech již dříve) – spíše střední období autorovy tvorby; realismus

Slovní zásoba:

velice bohatá slovní zásoba; spisovný jazyk – zastaralá čeština; mnoho zastaralých výrazů – přechodníky a archaismy; občas prvky z hovorové češtiny

Stylistická charakteristika textu:

propracovaná charakteristika jednotlivých postav

Vypravěč:

vypravěčem je sám autor (-er forma)

Postavy:

autor zde popisuje různé obyvatele Prahy – bohatší měšťany, běžné občany i chudší vrstvy; např. PAN VOJTÍŠEK: sympatický žebrák; PAN SCHEPELER: bohatý a vážený městský rada; RYŠÁNEK a SCHLEGL; PANÍ RUSKA; aj.

Děj:

vybrané povídky - PŘIVEDLA ŽEBRÁKA NA MIZINU (pan Vojtíšek byl oblíbený malostranský žebrák → místní lidé ho měli rádi, občas si s ním popovídali a dali mu trochu peněz a jídla → jiná žebráčka, která se tak dobře neměla, o něm začala roznášet pomluvy, že prý není tak chudý jak vypadá, apod. → lidé se panu Vojtíškovi začali vyhýbat a nikdo mu nepomohl → později ho našli umrzlého); DOKTOR KAZISVĚT (doktor Heribert byl podivín a stranil se společnosti → jednoho dne šel kolem pohřebního průvodu bohatého a váženého rady, pana Schepelera, když se najednou stala nehoda → rakev spadla na zem a vypadlo i radovo tělo → doktor Heribert poznal, že pan rada není mrtvý a podařilo se mu ho oživit → později se pan rada vrací do své funkce, ale jeho příbuzní, kteří po něm měli dědit, dávají Heribertovi přezdívku kazisvět, která mu už zůstane); PAN RYŠÁNEK A PAN SCHLEGL (příběh o dvou nepřítelích, kteří si po dlouhá léta v hospodě sedají k opačným koncům stolu a nikdy spolu nepromluví – spojuje je totiž láska k jedné ženě → později však jednomu z nich dojde tabák, druhý mu ho nabídně a stanou se znovu přáteli); TYDEN V TICHÉM DOMĚ; O MĚKKÉM SRDCI PANÍ RUSKY; VEČERNÍ ŠPLECHTY; HASTRMAN; JAK SI NAKOURL PAN VOREL PĚNOVKU; U TŘÍ LILÍ; SVATOVÁCLAVSKÁ MŠE; aj.

Kompozice:

dílo obsahuje 13 povídek

Prostor:

Praha

Čas:

polovina 19.století

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

obraz každodenního života městských obyvatel

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

revoluce ve většině evropských měst (1848); Všeslovanský sjezd v Praze → povstání potlačeno (1848); František Josef I. se stal rakouským císařem (1848); prudký rozvoj průmyslu, hospodářství a kultury (60. a 70. léta 19. století); prusko-rakouská válka (1866); prusko-francouzská válka (1870-1871); pruský král Vilém I. prohlášen německým císařem → vzniká sjednocené Německé císařství (1871)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

strach z rakousko-uherské tajné policie

Kontext dalších druhů umění:

MALBA: Mikoláš Aleš (1852-1913); Vojtěch Hynais (1854-1925) – autor opony Národního divadla; SOCHAŘSTVÍ: Josef Václav Myslbek (1848-1922); HUDBA: Antonín Dvořák (1841-1904); Bedřich Smetana (1824-1884)

Kontext literárního vývoje:

probíhalo období realismu; částečně dozníval romantismus

AUTOR

Život autora:

Jan Neruda (1834-1891) – český básník, prozaik a novinář, patřil ke generaci tzv. májovců, je považován za zakladatele českého fejetonu; nar. se v Praze → od r. 1845 studoval na malostranském gymnáziu → od r. 1850 na Akademickém gymnáziu → práva (nedostudoval) → úředníkem → studium filozofie (znovu nedostudoval) → novinářem v Národních listech a vydavatelem časopisu Lumír (společně s Vítězslavem Háškem), přispíval i do časopisu Květy → kolem r. 1871 hodně cestoval (Německo, Řecko, Itálie, Maďarsko, Francie, Egypt) → od r. 1883 bydlel na pražském Novém Městě → r. 1891 zde zemřel na rakovinu; ZAJÍMAVOSTI: nikdy se neoženil – jednou z jeho životních partnerek byla známá spisovatelka Karolína Světlá; měl časté problémy s alkoholem; téměř nikdy se nevymanol z chudoby

Vlivy na dané dílo:

autobiografické prvky (vlastní vzpomínky na život na pražské Malé Straně)

Vlivy na jeho tvorbu:

cestování po cizích zemích; vlastní pesimismus a životní skepse (problémy s alkoholem a chudobou)

Další autorova tvorba:

Jan Neruda proslul zejména svou poezií, ale kvalitně tvořil i prózu (často se sociálními tématy); o něco méně tvořil i dramata (divadelní hry), fejetony a novinářská díla; POEZIE: Hřbitovní kvítí; Písně kosmické; Balady a romance; Zpěvy páteční; PRÓZA: Arabesky; Trhani; DRAMA: Francesca di Rimini; FEJETONY: Žerty dravé a hravé

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: Týden v tichém domě (čs. film; 1947) – režie: Jiří Krejčík; Hastrman (čs. film; 1955) – režie: Ivo Paukert; aj.

Jak dílo inspirovalo další vývoj literatury:

Jan Neruda inspiroval tímto dílem i celou svou tvorbou chilského básníka a nositele Nobelovy ceny za literaturu, Pabla Neruda, který si po něm vytvořil umělecké příjmení

LITERÁRNÍ KRITIKA

Aktuálnost tématu a zpracování díla:

některé povídky mají značný morální přesah až do současnosti (např. důsledek falešných pomluv)